

## KIRJALLINEN KYSYMYS 558/2008 vp

### Ruotsin salakuuntelulakiin liittyvät Suomen vastatoimet

#### *Eduskunnan puhemiehelle*

Ruotsin parlamentissa 18.6.2008 hyväksytty laki antaa maan sotilastiedustelulaitokselle FRA:lle (Försvarets radioanstalt) oikeuden seurata kaikkea Ruotsin rajat ylittävää sähköistä viestiliikennettä.

Tämä salakuuntelulaki tarkoittaa sitä, että kaikkien suomalaisten sähköpostiviestit, lanka- ja gsm-puhelut, tekstiviestit, nettisivujen selaushistoria ja internetin erilaisille keskustelupalstoille osallistuminen ovat Ruotsin viranomaisten vapaasti luettavissa ja kuunneltavissa vuoden 2009 alusta alkaen, jos ne kulkevat Ruotsin kautta.

Laki koskee suurta osaa suomalaisista, sillä arviolta 95 prosenttia kaikista Suomesta ulkomaille menevistä viesteistä kulkee Ruotsin kautta. Esimerkiksi Gmail- ja Hotmail-sähköpostien palvelimet ovat Suomen ulkopuolella, ja niiden avulla lähetettävät viestit kulkevat Ruotsin kautta. Myös osa Suomen sisällä lähetettävistä viesteistä kulkee Ruotsin kautta. Suomen lainsäädännön mukaan tällaiseen telekuunteluun tarvitaan aina erikseen tuomioistuimen lupa.

Tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnion mukaan Ruotsin tuore salakuuntelulaki voi olla ristiriit-

dassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen kahdeksannen artiklan kanssa. Artikla takaa jokaiselle oikeuden yksityisyyden ja kirjeenvaihdon salaisuuteen. Aarnio myös uskoo, että asia viedään ihmisoikeus- tai EY-tuomioistuimeen.

Suomen hallituksen on otettava Ruotsin salakuuntelulainsäädäntö esille Ruotsin hallituksen kanssa. Hallituksen on ryhdyttävä toimiin, joilla korjataan nyt syntynyt tilanne, jossa toisen maan lainsäädäntö loukkaa räikeällä tavalla suomalaisille perustuslaissa taattua viestinnän yksityisyyttä. Uusi laki vaarantaa myös esimerkiksi journalismin lähdesuojan. Näin Ruotsi on myös kaventamassa sananvapautta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

*Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä Ruotsin uutta salakuuntelulakia vastaan ja sen edistämiseksi, että Ruotsi luopuu tästä ihmisten perusoikeuksia polkevasta lainsäädännöstä?*

Helsingissä 2 päivänä heinäkuuta 2008

Paavo Arhinmäki /vas

***Eduskunnan puhemiehelle***

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-  
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-  
sanedustaja Paavo Arhinmäen /vas näin kuulu-  
van kirjallisen kysymyksen KK 558/2008 vp:

*Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä  
Ruotsin uutta salakuuntelulakia vas-  
taan ja sen edistämiseksi, että Ruotsi  
luopuu tästä ihmisten perusoikeuksia  
polkevasta lainsäädännöstä?*

Vastauksena kysymyksen esitän seuraavaa:

Lakiesitys Ruotsin puolustusvoimien signaalitie-  
dustelusta Ruotsin rajat ylittävään viestintään  
yleisissä verkoissa (Regeringens proposition  
2006/07:63, En anpassad försvarsunderrättelse-  
verksamhet) hyväksyttiin Ruotsin parlamentissa  
18 päivänä kesäkuuta 2008. Laissa annetaan  
Ruotsin viestitiedusteluun keskittyneelle Puolus-  
tusvoimien radiolaitokselle (Försvarets radioans-  
talt, FRA) laajennettuja oikeuksia ulkomaan tele-  
liikenteen valvontaan valtioon kohdistuvien ul-  
koisten uhkien torjumiseksi. Aikaisemmin  
FRA:lla on ollut oikeus valvoa radioaalloilla vä-  
litettäviä viestejä, mutta jatkossa se voi valvoa  
myös kaapeleissa välitettävää Ruotsin rajat ylit-  
tävää puhelin ja sähköpostiliikennettä. FRA:n  
mukaan enää vain noin viisi prosenttia kaikesta  
teleliikenteestä tapahtuu radioaaltojen välityk-  
sellä.

Lakiesitystä valmisteltiin Ruotsin puolustus-  
ministeriössä useita vuosia ja se annettiin Ruot-  
sin eduskunnalle 8 päivänä maaliskuuta 2007.  
Esityksestä äänestettiin Ruotsin parlamentin  
täysistunnon 13 päivänä kesäkuuta 2007, mut-  
ta opposition vastustuksesta lakiehdotus lepäsi  
vuoden. Esityksen valmistelun aikana Ruotsin

viranomaiset eivät olleet yhteydessä liikenne- ja  
viestintäministeriöön. Liikenne- ja viestintämi-  
nisteriö sai pyynnön jälkeen valmisteluaineiston  
käyttöön 14 päivänä helmikuuta 2007, jolloin  
Viestintävirasto ryhtyi ministeriön pyynnöstä  
selvittämään asiaa.

Huhtikuussa 2008 TeliaSonera Finland Oyj  
siirsi liikenne- ja viestintäministeriön pyynnöstä  
Suomen sisäisen viestiliikenteen sähköpostipal-  
velimet Ruotsista Suomeen. Tätä ennen osa Suo-  
men sisäisestä sähköpostiliikenteestä kierrätet-  
tiin Ruotsin kautta.

Suomen perustuslain 10 §:n mukaan luotta-  
muksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.  
Sähköisten viestien välittäjien velvollisuuksista,  
joilla taataan viestinnän luottamuksellisuus ja  
viestintäverkkojen käyttäjien yksityisyys sääde-  
tään sähköisen viestinnän tietosuoja-laissa  
(516/2004). Teleyrityksiin kohdistuvista viestin-  
täverkkojen ja -palvelujen laatuvaatimuksista  
säädetään viestintämarkkinalaissa.

Suomen lainsäädännön mukaan viestin luotta-  
muksellisuuteen voidaan puuttua vain erittäin  
harvoissa tapauksissa. Viranomaisella on vain  
törkeissä rikostapauksissa, tuomioistuimen lu-  
valla, oikeus seurata viestintää.

Luottamuksellisen viestin suoja taataan myös  
ihmisoikeuksia koskevien kansainvälisten sopi-  
musten, erityisesti ihmisoikeuksien ja perusva-  
pauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen  
yleissopimuksen sekä Euroopan unionin perusoi-  
keuskirjassa vahvistettujen oikeuksien mukaises-  
ti. Kirjeenvaihdon yksityisyyden kunnioittami-  
nen sisältyy Euroopan unionin perusoikeuskirjan  
yksityisyyden ja perhe-elämän kunnioittamista  
koskevaan 7 artiklaan. Henkilötietojen suojaa kä-  
sitellään perusoikeuskirjan 8 artiklassa. Sähköi-  
sen viestinnän tietosuojadirektiivin

(2002/58/EY) 5 artikla velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan sähköisen viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden.

Edellä mainitut, kansainvälisesti velvoittavat säännökset eivät kuitenkaan tule sovellettavaksi silloin, kun on kyse esimerkiksi demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisesta tai yleisestä turvallisuudesta taikka rikollisuuden estämisestä. Kansainväliseen teleliikenteeseen voi kohdistua erilaista lainsäädäntöä niiden valtioiden alueilla, joiden kautta se kulkee.

Suomesta ulkomaille lähtevä teleliikenne ohjataan pääsääntöisesti Pohjanlahden yli Ruotsiin ja sieltä muualle maailmaan. Ruotsin laki on sää-

detty nimenomaan Ruotsin valtioon kohdistuvien ulkoisten uhkien torjumiseksi, joten kansainväliset säännökset hyväksyvät kyseessä olevan sääntelyn. Hallitus ei voi vaatia Suomen yksityisyyden suojan takaavan lain soveltamista aidossa kansainvälisessä teleliikenteessä. Eri maiden välinen yhteistyö on kuitenkin tärkeää yksityisyyden suojaan liittyvissä kysymyksissä. Hallitus tulee jatkossakin tekemään yhteistyötä Ruotsin ja muiden valtioiden kanssa yksityisyyden suojaan liittyvissä kysymyksissä. Hallitus pyrkii myös toimenpiteillään edistämään ja välittämään tietoa viestintään kohdistuvasta tietoturvasta.

Helsingissä 24 päivänä heinäkuuta 2008

Viestintäministeri Suvi Lindén

### *Till riksdagens talman*

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 558/2008 rd undertecknat av riksdagsledamot Paavo Arhinmäki /vänst:

*Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta mot Sveriges nya lag om avlyssning och för att få Sverige att avstå från denna lagstiftning som trampar på människors grundläggande rättigheter?*

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Den 18 juni 2008 godkände Sveriges riksdag ett lagförslag om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet vid gränsöverskridande kommunikation i elektroniska kommunikationsnät (Regeringens proposition 2006/07:63, En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet). Genom lagen får Försvarets radioanstalt, FRA, som har hand om signalspaningen i Sverige, större rätt att övervaka utländsk telekommunikation för att bekämpa yttre hot mot staten. Tidigare har FRA haft rätt att kontrollera meddelanden över radiovågor, men i fortsättningen kommer FRA också att övervaka kabelburen telefontrafik och e-post över Sveriges gräns. Enligt FRA sker numera bara ungefär fem procent av all telekommunikation via radiovågor.

Propositionen bereddes vid svenska försvarsdepartementet i flera år och den lämnades till Sveriges riksdag den 8 mars 2007. Riksdagen röstade om propositionen i kammaren den 13 juni 2007, men på grund av motstånd från oppositionen lades lagförslaget att vila ett år. De svenska myndigheterna kontaktade inte vårt kommunikationsministerium när förslaget utarbetades. Ministeriet begärde och fick tillgång till bakgrunds-

materialet den 14 februari 2007 och Kommunikationsverket tog itu med en utredning av frågan efter att ministeriet hade lämnat en begäran om detta.

På begäran av kommunikationsministeriet flyttade TeliaSonera Finland Abp i april i år sina e-postservrar för den interna trafiken i Finland från Sverige till Finland. Före det gick nämligen en del av Finlands interna e-posttrafik via Sverige.

Enligt 10 § i Finlands grundlag är hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden okränkbar. Bestämmelser om skyldighet för den som förmedlar elektroniska meddelanden att garantera att kommunikationen är konfidentiell och användarna får behålla sin integritet finns i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004). I kommunikationsmarknadslagen finns bestämmelser om de kvalitetskrav som teleföretagen ska uppfylla när det gäller kommunikationsnät och kommunikationstjänster.

Enligt vår lagstiftning går det inte att ingripa i konfidentiella meddelanden annat än i mycket sällsynta fall. Bara vid grov brottslighet får myndigheterna med tillstånd från domstol bevaka kommunikation.

Skyddet för konfidentiella meddelanden garanteras också i internationella överenskommelser om de mänskliga rättigheterna, särskilt i överensstämmelse med de rättigheter som läggs fast i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna gäller respekt för privatlivet och familjelivet, där också respekt för privat korrespondens ingår. Artikel 8 gäller skydd av personuppgifter. Artikel 5 i direktivet

om integritet och elektronisk kommunikation (2002/58/EG) förpliktar medlemsstaterna att säkerställa konfidentialitet vid elektronisk kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter.

Dessa internationellt förpliktande bestämmelser är dock inte tillämpliga när det till exempel gäller nationell eller allmän säkerhet eller åtgärder för att förebygga brott i ett demokratiskt samhälle. Den internationella teletrafiken kan omfattas av olika lagstiftning i de stater där den passerar.

Teletrafiken från Finland till utlandet går som regel över Bottenviken till Sverige och därifrån

vidare ut i världen. Den svenska lagen har explicit kommit till för att förebygga yttre hot mot Sverige och därför är den förenlig med internationella bestämmelser. Regeringen kan inte kräva att vår lag som garanterar integritetsskydd ska tillämpas i genuin internationell telekommunikation. Men det är viktigt att samarbeta med olika länder i frågor som gäller integritetsskydd. Regeringen kommer också i fortsättningen att samarbeta med Sverige och andra stater kring dessa frågor. Dessutom arbetar regeringen för att främja och förmedla information om informationssäkerheten vid kommunikation.

Helsingfors den 24 juli 2008

Kommunikationsminister Suvi Lindén